

Як створити переконливий бізнес-план

в рамках програми підтримки ВПП ООН
«З НУЛЯ ДО ВРОЖАЮ»

Ірина Деркач

керівник Офісу перспективного розвитку

- ✓ *кандидат економічних наук*
- ✓ *експерт з управління проектами; розвитку бізнесу; фандрейзингу та грантрайтингу*
- ✓ *сільськогосподарський дорадник з питань економіки, менеджменту та розвитку сільських територій*
- ✓ *сертифікований консультант з управління за стандартом ISO 20700:2017*
- ✓ *міжнародний сертифікований менеджмент-консультант з управління CMC-GLOBAL*
- ✓ *акредитований міжнародним навчальним центром МОП (ITC ILO) тренер зі стійкості та сталості бізнесу*

Описова частина

Загальні рекомендації щодо заповнення

1. Вступ

2. Бачення розвитку господарства

3. Довгостроковий вплив на навколишнє середовище

4. Нові культури та можливості диверсифікації

5. Джерела додаткового доходу

6. Реалістичні витрати за базовим сценарієм

7. Сценарії реалізації проєкту та управління ризиками

Розрахункова частина

Шаблон складається з 14 Ексел - сторінок:

- 1) Інструкції
- 2) Рекомендації
- 3) План посівів та врожайності
- 4) 1 с-г культура
- 5) 2 с-г культура
- 6) 3 с-г культура
- 7) 4 с-г культура
- 8) 5 с-г культура
- 9) 6 с-г культура
- 10) 7 с-г культура
- 11) 8 с-г культура
- 12) 9 с-г культура
- 13) Зведений план витрат
- 14) Бізнес-план

Бізнес-план на грантову програму буде оцінюватись експертом донора!

Це людина, яка вас не знає:

- ❖ вона не була у вашому господарстві
- ❖ не бачила вашої техніки
- ❖ не знає ваших проблем
- ❖ не знає, чи варто вкладати у вас гроші

Її завдання дуже просте:
вона повинна відповісти лише на одне
питання.

**Чи варто інвестувати саме у ваше
господарство?**

**Тому кожна відповідь повинна
допомогти експерту сказати:**

Так!

- Я бачу проблему.
- Я бачу рішення.
- Я бачу економічний ефект.
- Я бачу, що фермер реально розуміє,
що робить.

ТАК! Заявку необхідно підтримати!

**Ваш бізнес-план буде переконливим,
якщо ви розкриєте відповідь на 5 питань:**

Де ми зараз?

Яку маємо проблему?

Яке бачимо рішення та що для його
впровадження необхідно закупити чи зробити?

Що зміниться після впровадження рішення?

Чому донор має підтримати саме нас?

Роботу з підготовки бізнес-плану за грантовою програмою починаємо з вивчення інструкцій та рекомендацій!

1. Будь-яка відповідь повинна містити 4 блоки

1. Поточний стан ➡ 2. Проблема ➡ 3. Рішення ➡ 4. Результат

Наприклад:

- маємо сьогодні
- але через проблему..., не можемо ...
- плануємо ...
- завдяки отримаємо ...

Якщо відповідь побудована саме так - майже будь-яке питання бізнес-плану можна написати дуже сильним.

2. Не пишіть красивими словами

Пишіть фактами.

Не так:

Ми прагнемо сталого розвитку.

А так:

У господарстві щороку виконується шість проходів техніки під основний обробіток. Перехід на No-Till дозволить скоротити їх до двох, що зменшить витрати пального приблизно на 35–40 %.

3. Кожне твердження має підтверджуватись цифрами

Наприклад:

Витрати зменшаться.

Витрати на пальне скоротяться орієнтовно на 48 %, що становить близько 250 тис. грн на рік.

4. Не дублюйте Ексел

Це дуже важливо!

Бізнес-план **НЕ** повинен просто повторювати цифри з таблиці.

Він має пояснювати, **чому** ці цифри саме такі.

Це прямо зазначено в рекомендаціях до описової частини.

Тепер, коли ви зрозуміли логіку,

кожне питання бізнес-плану

буде лише одним із способів

довести експерту,

що ваше господарство

заслуговує на підтримку!

1. Вступ

1. Вступ

Мета розділу: обґрунтувати необхідність грантової підтримки та пояснити доцільність переходу на технологію No-Till.

Необхідно описати:

- поточний стан господарства;
- основні виробничі проблеми та обмеження;
- причини переходу на технологію No-Till;
- очікуваний вплив грантової підтримки на діяльність господарства.

Обов'язково зазначити:

- назву та характеристики техніки, яку планується придбати;
- вартість техніки та розмір власного внеску;
- площу використання техніки;
- які проблеми буде вирішено завдяки її придбанню;
- очікувані результати переходу на безполіцеву систему землеробства.

Рекомендований обсяг: не менше 100 слів.

1. Вступ

Запам'ятайте:

Якщо після прочитання першого розділу експерт ще не зрозумів, чому саме вам потрібен грант, далі він уже читатиме заявку без особливого інтересу.

Якщо ж за першу хвилину він:

- зрозумів проблему,
- побачив логіку та перспективу,

він уже буде шукати підтвердження того, що ви написали.

Тому вступ — це не знайомство.

Це продаж ідеї.

1. Вступ

Що хоче побачити експерт?

Експерт повинен отримати відповіді на такі питання:

1. Хто ви?

Не потрібно писати автобіографію господарства.

Достатньо коротко показати масштаб.

Наприклад:

- ✓ скільки років працює господарство;
- ✓ скільки гектарів обробляє;
- ✓ які культури вирощує;
- ✓ яка техніка вже є.

За 3–4 речення експерт повинен зрозуміти, яким є ваше господарство.

1. Вступ

2. Яка проблема?

Саме тут вирішується доля заявки!

Не потрібно писати: "Нам потрібна нова сівалка."
Це не проблема.

Проблема звучить так:

Через посуху ґрунт швидко втрачає вологу.

або

Через багаторазовий механічний обробіток ми маємо високі витрати пального.

або

Через війну значно скоротилися обігові кошти, тому ми не можемо самотійно перейти на сучасну технологію.

Експерт хоче надати фінансування на вирішення проблем в рамках мети програми! А не просто на покупку техніки.

3. Чому саме No-Till?

Ось тут більшість фермерів пише дуже загально.

Наприклад:

Це сучасна технологія.

Цього недостатньо.

Потрібно пояснити: Чому саме у вашому господарстві вона працюватиме.

Наприклад:

Господарство працює в умовах ризикового землеробства, де дефіцит опадів і високі температури останніх років вимагають переходу до технологій, що забезпечують максимальне збереження ґрунтової вологи. Саме тому перехід на технологію No-Till дозволить краще зберігати вологу, скоротити кількість проходів техніки та підвищити стійкість виробництва до посух.

Це вже логіка.

4. Чому потрібен грант?

Тут також дуже багато слабких відповідей. Часто пишуть:

"Не вистачає грошей." - Це нічого не пояснює.

Потрібно пояснити чому саме зараз господарство потребує підтримки.

Експерт повинен побачити, що:

- господарство працює та розвивається;
- воно готове впроваджувати технологію No-Till;
- але через наслідки війни, кліматичні ризики та значні виробничі витрати не може швидко реалізувати таку інвестицію самостійно.

Наприклад:

Господарство продовжує працювати у прифронтовому регіоні в умовах постійних воєнних ризиків, зростання вартості матеріально-технічних ресурсів та кліматичних змін. Основна частина власних коштів щороку спрямовується на проведення виробничого сезону, тому придбання сучасної сівалки No-Till лише за власний рахунок суттєво обмежить обігові кошти господарства. Грантова підтримка дозволить здійснити перехід на сучасну технологію без зупинки виробництва та підвищити економічну стійкість підприємства.

5. Що зміниться після покупки?

Не пишіть: "Підвищиться ефективність" або "Зменшаться витрати"

Поясніть:

- ✓ що саме зміниться;
- ✓ за рахунок чого;
- ✓ який результат це дасть господарству.

Необхідно показати три групи результатів:

- виробничі (менше проходів техніки, своєчасний посів, краща якість польових робіт);
- економічні (економія пального, скорочення витрат, зниження собівартості продукції);
- стратегічні (підвищення стійкості господарства до посух, кліматичних змін та наслідків війни).

Наприклад:

Після придбання сівалки No-Till господарство зможе скоротити кількість технологічних операцій, зменшити витрати на пальне на 50%, на посівні матеріали на 15%, на обслуговування техніки на 45%; зможе ефективніше використовувати продуктивну вологу і своєчасно проводити посівну кампанію.

Це дозволить знизити загальну собівартість виробництва як мінімум на 30%, зробити господарство менш залежним від зростання цін на ресурси, погодних умов та інших ризиків, пов'язаних із веденням сільського господарства у прифронтовому регіоні.

2. Бачення розвитку господарства

2. Бачення розвитку господарства

Мета розділу: продемонструвати стратегічне бачення розвитку господарства після реалізації проєкту.

Необхідно описати:

- стан господарства через 2–3 роки після придбання техніки;
- плани щодо розвитку виробництва;
- заходи для підвищення ефективності та стабільності роботи.

Обов'язково зазначити:

- площі, на яких використовуватиметься No-Till технологія;
- заплановану структуру посівів;
- очікуване розширення або стабілізацію виробництва;
- прогнозовані зміни врожайності, витрат або доходів.

Рекомендований обсяг: не менше 80 слів

Що хоче побачити експерт?

Експерт хоче зрозуміти, яким стане господарство через 2–3 роки.

Потрібно показати:

- як буде впроваджуватися No-Till;
- як зміниться виробництво;
- які результати отримає господарство;
- як це підвищить його стійкість до кліматичних та воєнних ризиків.

Типові помилки:

- ✗ пишуть лише "плануємо розвиватися".
- ✗ будують нереалістичні прогнози.
- ✗ не пояснюють, як саме буде відбуватися перехід на No-Till.

3. Довгостроковий вплив на навколишнє середовище

3. Довгостроковий вплив на навколишнє середовище

Мета розділу: показати екологічні переваги впровадження технології No-Till.

Необхідно описати:

- вплив технології на збереження родючості ґрунтів;
- ефективніше використання води;
- зменшення використання ресурсів та навантаження на довкілля.

Обов'язково зазначити:

- скорочення кількості технологічних операцій та проходів техніки;
- орієнтовну економію пального;
- заходи зі збереження води у ґрунті;
- вплив на зменшення водної та вітрової ерозії;
- значення рослинних решток для захисту ґрунту.

За можливості наводьте кількісні показники та розрахунки.

Рекомендований обсяг: не менше 120 слів.

3. Довгостроковий вплив на навколишнє середовище

Що хоче побачити експерт?

Не потрібно писати про екологію загалом.

Потрібно пояснити, як саме No-Till вплине на ваше господарство:

- збереження продуктивної вологи;
- зменшення ерозії ґрунтів;
- скорочення кількості проходів техніки;
- економія пального;
- збереження родючості ґрунту.

Бажано підтверджувати цифрами.

Типові помилки:

- ✗ переписують інформацію з Інтернету про No-Till
 - ✗ не показують зв'язок із власним господарством
 - ✗ не наводять жодних розрахунків
-

4. Нові культури та можливості диверсифікації

4. Нові культури та можливості диверсифікації

Мета розділу: оцінити перспективи розширення структури посівів завдяки впровадженню No-Till.

Необхідно описати:

- чи планується вирощування нових культур;
- які можливості відкриває придбання техніки для диверсифікації виробництва.

Обов'язково зазначити:

- назви нових культур;
- заплановану площу посівів;
- прогнозовану врожайність;
- потенційних покупців або канали збуту.

Якщо нові культури не плануються, коротко поясніть причини та обґрунтуйте поточну виробничу модель.

Рекомендований обсяг: не менше 60 слів.

4. Нові культури та можливості диверсифікації

Що хоче побачити експерт?

Експерт хоче зрозуміти, чи відкриє нова технологія нові можливості для господарства.

Якщо плануються нові культури - поясніть:

- які саме;
- чому;
- на якій площі;
- кому будете продавати.

Якщо ні - це теж нормально.

Поясніть, чому існуюча структура посівів є найбільш ефективною.

Типові помилки:

- ✗ прописують нові культури лише тому, що так "краще виглядає"
 - ✗ не пояснюють причину вибору
-

5. Джерела додаткового доходу

5. Джерела додаткового доходу

Мета розділу: визначити додаткові фінансові можливості, які виникнуть після реалізації проєкту.

Необхідно описати:

- потенційні джерела додаткового доходу;
- механізм їх отримання та економічний ефект.

Обов'язково зазначити:

- можливий дохід від надання послуг іншим агровиробникам;
- доходи від реалізації або заміни застарілої техніки;
- оптимізацію виробничих процесів, яка дозволить збільшити прибутковість;
- інші джерела доходу, пов'язані з реалізацією проєкту.

Рекомендований обсяг: не менше 100 слів.

5. Джерела додаткового доходу

Що хоче побачити експерт?

Експерт хоче зрозуміти, чи допоможе проєкт заробляти більше.

Додатковим доходом можуть бути:

- економія витрат;
- надання послуг іншим господарствам;
- збільшення обсягів виробництва;
- використання вивільнених ресурсів для розвитку бізнесу.

Типові помилки:

- ✗ пишуть лише "прибуток збільшиться"
- ✗ не пояснюють, за рахунок чого саме

6. Реалістичні витрати за базовим сценарієм

6. Реалістичні витрати за базовим сценарієм

Мета розділу: показати економічний ефект від переходу на технологію No-Till.

Необхідно описати:

- основні витрати господарства до реалізації проекту;
- зміни у структурі витрат після придбання техніки;
- очікувану економію ресурсів.

Обов'язково порівняти показники «до» та «після» впровадження No-Till за такими напрямками:

- паливе;
- обробіток ґрунту;
- оренда або залучення техніки;
- ремонт і технічне обслуговування;
- насіння;
- добрива;
- засоби захисту рослин;
- оплата праці та інші виробничі витрати.

За можливості наводьте конкретні суми економії в гривнях та відсотках.

Рекомендований обсяг: не менше 150 слів.

6. Реалістичні витрати за базовим сценарієм

Це один із найважливіших розділів. Ви зможете його гарно та ефективно розписати лише після заповнення розрахункової частини бізнес-плану!

Потрібно показати:

- які витрати має господарство зараз;
- які витрати як зміняться після переходу на No-Till;
- скільки саме коштів вдасться заощадити.

Експерт повинен побачити логіку:

Було → Стало → Економія

Типові помилки:

- ✗ не порівнюють показники "до" і "після"
- ✗ не використовують цифри
- ✗ пишуть лише "витрати зменшаться"

7. Сценарії реалізації проєкту та управління ризиками

7. Сценарії реалізації проєкту та управління ризиками

Мета розділу: продемонструвати готовність господарства до можливих викликів та ризиків.

Необхідно описати:

- основні ризики, які можуть вплинути на реалізацію проєкту;
- заходи щодо їх попередження або мінімізації.

Обов'язково розглянути такі ризики:

- несприятливі погодні умови;
- воєнні ризики та безпекова ситуація;
- зміна цін на матеріально-технічні ресурси та продукцію;
- затримка поставки техніки;
- тимчасовий дефіцит обігових коштів;
- технічні несправності та ремонт;
- коливання врожайності.

Також необхідно пояснити, як застосування технології No-Till сприятиме підвищенню стійкості господарства до зазначених ризиків.

Рекомендований обсяг: не менше 120 слів.

7. Сценарії реалізації проєкту та управління ризиками

Що хоче побачити експерт?

Експерт розуміє, що ризики існують.

Його цікавить інше:

Чи розуміє фермер ці ризики і чи знає, як ними управляти?

Обов'язково потрібно описати 2 блоки ризиків та способи їх мінімізації:

операційні ризики:

- кліматичні ризики
- фінансові ризики
- військові ризики

проєктні ризики:

- ризик відсутності коштів для власного внеску
- ризики зриву термінів впровадження проєкту через невчасне постачання техніки
- ризик некоректного документування проєктних закупівель
- ризик неподання звітності

Типові помилки

- ✗ намагаються показати, що ризиків немає
- ✗ перераховують ризики, але не пояснюють, як будуть діяти
- ✗ не пояснюють, як саме No-Till зменшує вплив кожного ризику

**Не потрібно доводити,
що ризиків не буде.**

**Потрібно довести, що
господарство готове
працювати навіть за їх
наявності.**

Пам'ятайте головне правило:

Експерт повинен побачити не просто бажання придбати сівалку.

Він повинен зрозуміти, що:

- ✓ господарство готове до впровадження No-Till;
 - ✓ проєкт економічно обґрунтований;
 - ✓ інвестиція допоможе господарству працювати ефективніше;
 - ✓ господарство стане більш стійким до кліматичних змін та наслідків війни;
 - ✓ грантові кошти будуть використані ефективно і принесуть довгостроковий результат.
-

Практично кожна відповідь бізнес-плану повинна містити чотири елементи:

1. Поточний стан → 2. Проблема → 3. Рішення → 4. Результат

Якщо ця логіка простежується в усіх розділах,
бізнес-план буде:

- ❖ цілісним,
- ❖ переконливим
- ❖ відповідатиме очікуванням експерта.

Саме цього підходу рекомендую дотримуватися під час заповнення всіх описових питань.

І головне:

**описова та розрахункова частини
бізнес плану**

мають бути

ДЗЕРКАЛЬНИМИ!

І це потрібно постійно підкреслювати!

Наприклад:

Завдяки скороченню кількості проходів техніки з 6 до 2 витрати пального зменшаться приблизно на 40 %, що підтверджено розрахунками бізнес-плану.

Запам'ятайте!

Експерти, оцінюючи бізнес-план не ставлять собі питання:

- Чи правильно заповнений шаблон?

Вони ставлять питання:

- Чи довіряю я цьому заявнику?

Тому експерт читає відповідь і постійно шукає відповіді на три питання:

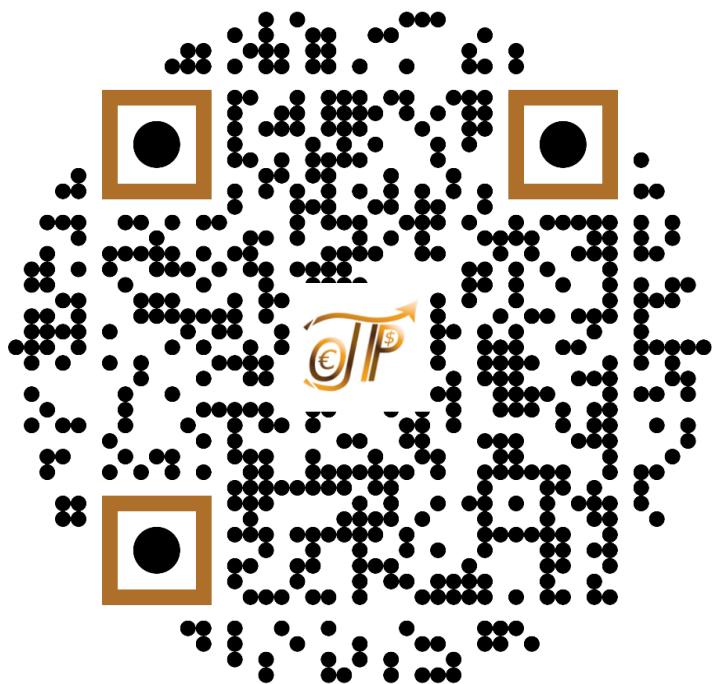
- ✓ Чи правда це?
 - ✓ Чи реалістично це?
 - ✓ Чи зможе фермер це зробити?
-

Сесія «Питання-відповіді»

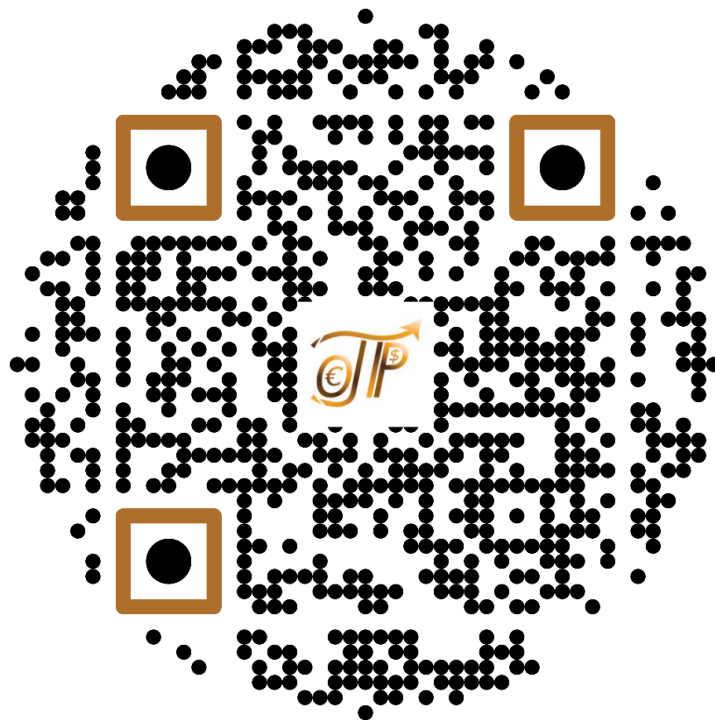

Реєстрація на індивідуальні консультації від Офісу перспективного розвитку з залучення грантів та підготовки бізнес-планів

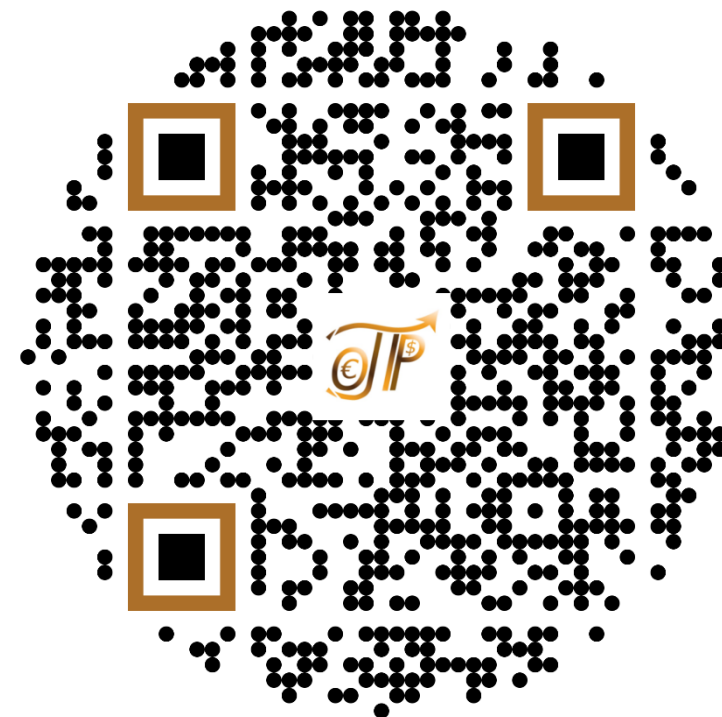
**Миколаївська та
Херсонська області**

**Дніпропетровська
область**

**Харківська
область**

Всесвітня
Продовольча
Програма ООН

АгроХаб

ОФІС
ПЕРСПЕКТИВНОГО
РОЗВИТКУ

ПІВДЕННА
СТРАТЕГІЯ
РОЗВИТКУ

+380935453554

Ірина Деркач (телеграм)

ОФІС
ПЕРСПЕКТИВНОГО
РОЗВИТКУ

СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКА
ДОРАДЧА СЛУЖБА